

СТАНОВИЩЕ

от члена на научното жури доц. д-р Петър Асенов Воденичаров

Катедра по славистика, Филологически факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски“,

за научноизследователската и преподавателската дейност

на гл. ас. д-р Гергана Падарева -Илиева,

кандидат в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 2.1. Филология (Български език – фонетика и фонология).

Документацията, представена от гл. ас. Гергана Падарева за участие в конкурса, проследява университетската и кариера в Катедрата по български език, както и развитието на нейните научни интереси. Прави впечатление интересът на авторката към приложните аспекти на фонетичните изследвания, изискващи интердисциплинарен подход – речта в медиите, супрасегментните изследвания при обучението по чужд език, клиничната фонетика.

В книгата си „Интонацията и принципът на езиковата икономия“ Гергана Падарева показва широка лингвистична компетенция. Тя проследява в исторически план изследванията на интонацията в български език, като по-подробно се спира на изследванията на Ан. Мишева, основани на богат експериментално-акустичен материал. Представени са основни теоретични подходи към интонацията в руската, европейската и американска лингвистика. Авторката приема един по-широк семиотичен подход към интонационните значения, който включва не само компенсиращи лексикално-граматични и синтактични значения, но и емоционално – емфатични, прагматични значения. Основания за дискурсия подход към интонацията авторката намира в по-общия принцип на езиковата икономия в речевото общуване.

В два прецизно планирани перцептивни експеримента върху въпросителни изречения без въпросителен маркер авторката доказва, че прозодичната форма на изказването има решаваща роля за предаване на смисъла, който говорещият иска да изрази, че само чрез промяната на мелодичния контур може да се изрази друго значение без допълнителни лексикални средства, че само на базата на противопоставянето на два тонални контура върху изтъкнатата дума в изречението могат да се изразят смислови /фонологични/ разлики, а не само фонетични вариации.

В книгата си „Акустичната фонетика при изследване на комуникативни нарушения“ авторката прецизно и достъпно представя основните сегментни и супрасегментни характеристики на българската реч, след което проследява отклоненията на тези параметри при комуникативни нарушения. Авторката изследва една почти неексплоатирана тема в българската наука, която представлява интерес за широк кръг специалисти – фонетици, логопеди, психолози. Във въведението си тя обуславя необходимостта от прилагането на акустичната фонетика при диагностиката и терапията на комуникативни нарушения като заекване, гласови нарушения, афазия, апраксия,

дизартрия. Перцептивните способности на терапевтите са важни, но различните по характер акустични параметри могат да създават едно и също слухово впечатление. Между спектралната картина и слуховото впечатление не винаги съществува пълно съответствие.

За по – голяма яснота инструментите за провеждане на експериментални акустични изследвания, които са представени в заключителната част на книга, биха могли да се представят в началото на книгата, макар че авторката дава предварителни кратки сведения за осцилографския, спектрален и спектографски широкофилтърен и теснофилтърен акустичен анализ. След като нагледно и лаконично авторката изяснява основните понятия в акустичната фонетика, тя разглежда нейните приложения при изследване на речеви нарушения. Първата част на труда разглежда комуникативни нарушения, свързани със сегментната система /дължина, форманти и формантни преходи, време до началото на звучене/. Най-напред тя разглежда сегментните изследвания, използвани при диагностиката и терапията на заекване като проследява съответствията между артикулационни признаци и акустични характеристики на гласните представени чрез трапеца на гласните, възприет в международната система за транскрипция. Въпреки че акустичните характеристики на съгласните нямат такова значение при комуникативните нарушения, които авторката разглежда, биха могли да се проследят и артикулационно – акустичните съответствия на съгласните, което би улеснило разчитането на сонаграми на свързана реч от по-широк кръг специалисти.

Специален интерес при изследването на комуникативни нарушения имат честотите на първи и втори формант и посоката и динамиката на вокалните преходи, особено прехода на втори формант. Добре би било да се посочат формантните преходи при свързването на гласните с различни групи съгласни при нормална реч, за да се обособят по-ясно промените при речеви нарушения. Според изследователите в тази област по-кратките или необичайни формантни преходи или липсата на преходи са характерна особеност на заекващи лица.

Важен фактор за идентификацията на преградните съгласни е времето до началото на звучене на гласните и при заекване може да се появи по-ранно или закъсняло звучене. Сравнение с параметрите при нормална реч също би било по-прегледно.

Особено интересни са изследванията на прозодичните характеристики на речта при комуникативни нарушения. Авторката разглежда структурата на сричката, фонетичните думи със словно ударение, фразата с фразовото ударение. Макар че авторката засяга и проблема с ритмичната организация на речта, тя я свързва само със словното ударение, без да споменава ритмичната стъпка и метричната решетка, прозодични характеристики, които най-трудно се поддават на промяна и които вероятно имат голямо значение за плавността на речта.

Теоретичните изводи, представени в книгите на Гургана Падарева, се разширяват и допълват от редица други публикации на авторката, които са убедително доказателство за високата и езикова култура и аналитичен потенциал, което ми позволява да препоръчам Гургана Падарева – Илиева да заеме академичната длъжност „доцент“ към ФФ на ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград

Подпис:

25. 10. 2016

Доц. д-р Петър Воденичаров

Благоевград